

The book cover features a dark blue, organic shape on the left side. The background is white with scattered, colorful abstract shapes in shades of blue, yellow, red, and beige. In the bottom right corner, there is a small white silhouette of a person standing on a shadow.

GERARD
BOG W. HUGHES
PRESENEČENJ

Vodič za vse zbegane,
negotove ali razočarane kristjane

Gerard W. Hughes
BOG PRESENEČENJ

Gerard W. Hughes

BOG
PRESENEČENJ

Družina
2019

KAZALO

Spremna beseda (p. Damjan Ristić DJ)	9
Predgovor k tretji izdaji	15
Predgovor k drugi izdaji	17
Predgovor	23
Prvo poglavje:	
Kjer je tvoj zaklad	27
Drugo poglavje:	
Čiščenje dostopa.	37
Tretje poglavje:	
Notranji kaos in varljive podobe Boga	55
Četrto poglavje:	
Orodje za kopanje – nekaj metod molitve.	71
Peto poglavje:	
Splošna navodila za kopanje	87
Šesto poglavje:	
Spreminjanje smeri	97
Sedmo poglavje:	
Kopanje zaklada	111
Osmo poglavje:	
Kako prepoznati zaklad, ko ga najdemo	127
Deveto poglavje:	
Nadvse presenetljiv Bog	141
Deseto poglavje:	
Poznati Kristusa	151
Enajsto poglavje:	
Kristusovo trpljenje in vstajenje v našem življenju	167
Dvanajsto poglavje:	
Odločitev v vsaki odločitvi – Bog ali mamon	179
Trinajsto poglavje:	
Dolina spregovori – Bog in jedrska grožnja	193
Sklepna beseda	205

Svetopisemski prevodi:

Vsi svetopisemski navedki so vzeti iz jeruzalemske izdaje *Svetega pisma Stare in Nove zaveze* (Ljubljana: Družina, 2010-).

Navedki:

Gerard Manley Hopkins, *Pesmi*; iz angleščine prevedli Veno Taufer [et al.] (Ljubljana: KUD Logos; Šmarje-Sap: Buča knjigotrštvo, 2007)

Avrelij Avguštin, *Izpovedi*; prevedel Anton Sovre; priredil Kajetan Gantar (Celje: Mohorjeva družba, 1991)

Lev N. Tolstoj, *Vstajenje*; prevedel Vladimir Levstik (Ljubljana: Cankarjeva založba, 1957)

Ignacij Lojolski, *Duhovne vaje* (<https://www.jezuiti.si/wp-content/uploads/2010/11/Duhovne-vaje.pdf>)

*V zahvalo vsem,
s katerimi sem se podal na notranje potovanje.*

p. Damjan Ristić DJ

SPREMNA BESEDA

Leta 2002 sem začel s študijem teologije v Londonu. Ker sem prišel v Anglijo nekoliko pre zgodaj, sem se za nekaj dni z vlakom odpeljal v jezuitski noviciat v Birmingham. Kakor v Londonu tako tudi tam nisem še nikogar poznal, a sem se veselil, da bom srečal naše mlade vedno navdušene novince. Še preden sem se odpravil tja, so me opozorili, da živi v noviciatu tudi Gerry Hughes (Gerard W. Hughes). Ker mi ime ni pomenilo nič, niti se mi ni zdelo znano, so me vprašali, če še nisem slišal za njegovo knjigo *God of Surprises, Bog presenečenj*. Res je nisem poznal in temu so se zelo čudili. Knjiga, ki je bila takrat prevedena v okoli 20 jezikov, je bila že duhovna klasika. V skupnosti novincev sem res srečal Gerryja, s katerim sem potem občasno sedel za mizo pri obrokih. Ne spomnim se, o čem sva se pogovarjala. Najino srečanje name ni naredilo posebnega vtisa. Za vedno pa se mi je v spomin vtisnil naslov njegove knjige, *Bog presenečenj*, ki je še dolgo časa nisem prijel v roke. Rekel sem si: »Ostal bom pri naslovu, ki mi daje veliko misliti.« Bal sem se namreč, da me bo knjiga razočarala, kakor se to pogosto zgodi pri knjigah z izvirnimi naslovi.

Gerryja sem tekom svojega študija v Angliji še nekajkrat srečal in presenečen sem bil, da si me je zapomnil po imenu. V hišni knjižnici smo imeli vsaj dva izvoda njegove knjige in od časa do časa sem jo prelistal in pri sebi tehtal, ali bi jo res bral ali ne. Vsakokrat sem njeno branje preložil na čas, ko jo bom

lahko »použil« počasi in zbrano. Kljub temu je njen naslov, *Bog presenečenj*, od takrat naprej krojil mojo osebno duhovnost. Boga ne moremo ujeti, zaobjeti, dojeti, vedno nas preseneča, še veliko bolj, kot nas preseneča vsak drug odnos, v katerem smo se znašli. Edino nekaj statičnega, neživega nas ne more presenetiti. Bog pa, ko stopimo z njim v odnos, postane največje presenečenje. Gerryjev prijatelj, ki je hkrati tudi moj zelo dragocen prijatelj, je pripovedoval o tem, o zadnjem pogovoru, ki ga je imel z Gerryjem. Govoril je o Bogu, ki pleše. Njegova imaginacija je neprestano segala po tem, da bi se Bogu približal, Bog pa se je njemu vedno približal in odzval na presenetljiv način preko darov, ki so zaznamovali njegovega duha.

Na tem mestu bi rad nekoliko predstavil Gerarda W. Hughesa, ki s tem prevodom prvič prihaja med slovenske bralce in za katerega sem prepričan, da bo med njimi tudi ostal. Njegova kratka biografija je plod pogovorov in poizvedovanj pri Gerryjevih še živčih prijateljih in delo mojega nekoliko osveženega spomina na škotskega jezuita.

Rodil se je leta 1924 v vasi Skelmorlie na Škotskem. Obiskoval je jezuitsko gimnazijo St. Aloysius v Glasgowu. Od tod je kot osemnajstletnik vstopil v jezuitski noviciat, ki je bil takrat v St. Beunu v Walesu. Tam je pred njim živel, študiral in ustvarjal vodilni viktorijanski angleški poet jezuit Gerard Manley Hopkins. Njegova poezija, polna nenavadne in presenetljive imaginacije, je na Hughesa naredila velik vtis. Tudi v *Bogu presenečenj* Hopkinsa nekajkrat citira. Zatem je študiral filozofijo na filozofski šoli Heythrop, ki je takrat bila v podeželskem dvorcu v Oxfordshiru. To je bilo še vse v časih stare jezuitske stroge vzgoje, ki sta jo zaznamovala zunanji red in molitvena disciplina v kombinaciji s študijem in športom. Gerard Hughes je bil navdušen igralec ragbija, kar je ostal tudi med študijem teologije v Oxfordu. Študij teologije je nato nadaljeval v Frankfurtu, kjer se je začel soočati z vprašanji o Cerkvi, ki je pridol

bivala na institucionalni moči, a hkrati izgubljala stik s človekom takratne sodobnosti.

Po študiju se je vrnil v Glasgow in tam postal kaplan na univerzi. Njegovi študentje so ga opisali predvsem kot izvrstnega poslušalca, hkrati pa tudi kot odličnega pridigarja. Njegove maše so postale nekakšno pribežališče za iščočce, za izzvane in razočarane. Nekaj podobnega je bil tudi Hughes sam, romar in učenec, ki je neprestano iskal Boga in ga je pomagal iskati drugim.

Leta 1975 se je iz Anglije odpravil na peš romanje v Rim. Potovanje je z resnostjo iskanja Boga v vseh stvareh zaznamovalo njegovo duhovnost. Hughes se je po vrnitvi z romanja začel ukvarjati predvsem z vodenjem ignacijanskih duhovnih vaj. Tudi te namreč pomenijo nekakšno romanje v lastno globino, kjer se človek sooči z resničnostjo in presenetljivostjo odnosa z Bogom. Knjiga *Bog presenečenj* opisuje prav to pot, ki ji Hughes sledi s pomočjo dobro uhojene duhovne poti Ignacija Lojolskega.

Knjiga *Bog presenečenj*, ki je prvič izšla leta 1985, je nastala kot Hughesov poskus, da bi strnil svoje misli, iskanja in dolgoletne izkušnje v nekaj, kar bi najprej pomagalo njemu, nato pa morda tudi drugim pri iskanju in poglobitvi odnosa z Bogom. V njej je želel strniti odgovore na vprašanja, ki so zadevala iščočega kristjana ali nekristjana v dobi, v kateri je bilo resno čutiti grožnjo jedrskega holokavsta. Hughes je videl potrebo po veri, ki se je sposobna na zrel in resničen način ukvarjati z Bogom. Ko se bodo bralci tega prevoda prebijali skozi knjigo, ki ni lahko branje, bodo lahko videli, da ostajajo ta vprašanja še danes relevantna. Če v knjigi čutimo nekaj patine 80. let, to še ne pomeni, da knjiga ni relevantna. V resnici bomo čutili, če beremo z odprtostjo, da je njena vsebina univerzalna in nadčasna, saj človek v jedru ostaja isti. Nekateri stvari v knjigi so naravnost preroške, saj Hughes opisuje situacijo v Cerkvi z akutnostjo, ki mu jo lahko sedanja doba zavida.

Hughes je razočaran nad plitkostjo vere, ki jo širi Cerkev, saj ljudem ne pomaga, da bi prerasli njen institucionalni vidik, ki zanje pri Bogu ureja vse. V knjigi poziva h kritičnemu soočanju z vprašanji vere in hkrati k neizogibnosti mističnega v odnosu do Boga in vsega. Hughes ni na noben način rušitelj institucije, ki je neizogibna, je pa kritičen do nje iz ljubezni do Cerkve, torej do konkretnih ljudi, ki jo sestavljajo. Na teološki ravni Hughes tudi ni apologet in sistematik, je pa resen študent teologije, ki odkriva njene zmožnosti in meje. Hughes tudi ni duhovni karizmatik, ki bi tekal za duhovnimi doživetji, Boga doživlja in izkuša v soočanju z lastno notranjostjo kot neraziskanim teritorijem, v katerem živijo in delujejo njegove želje in duhovni vzgibi, prek katerih lahko na presenetljiv način spoznava sebe, svoj odnos do sveta in tudi svoj odnos do Boga. To troje sestavlja človekovo izkušnjo vere: Cerkev, se pravi konkretna krščanska skupnost, katere del je posameznik, kritično mišljenje, se pravi razmišljanje, branje, poglobljanje znanja, ter mistika, se pravi neprestana odprtost za presenečenje, ki odpira prostor za razodetje Boga kot nekoga, ne kot nekaj. Če manjka katera od treh komponent, je vera okrnjena, neavtentična in ne more rasti.

Hughes v knjigi bralcu omogoči, da se sooči z vprašanji, s katerimi se morda sam po sebi ne bi. Na svoj izviren način bralca uvede v elemente ignacijanske duhovnosti. Vsako poglavje vsebuje dva dela. Prvi nas sooči z vprašanji, ki zadevajo zorenje v veri, kar za Hughesa pomeni tudi osebno zorenje. Osebna zrelost je sposobnost posameznika ali skupnosti, da se na celosten način sooči z duhovnimi vsebinami, ki vplivajo na notranje življenje in svobodo.

Na nas vplivajo najrazličnejši duhovni vplivi, naj si to priznamo ali ne. Kolikor dopustimo, da je naše duhovno življenje konglomerat slučajnih, bolj poljubnih in naključnih vsebin, o katerih niti ne razmišljamo, bomo hitro zapadli v skušnjavao posploševanja, ki nas reši pred tem, da bi se poglobili v to, kar re-

snično in globinsko smatramo kot vrednote. Če pa se nekoliko poglobimo v svojo notranjost, vidimo, kaj jo sestavlja: ideje, želje, misli, fantazije, predstave in tako dalje. Če se te naučimo zaznavati, se lahko naučimo tudi prepoznati njihov izvor in smer, v katero nas vodijo. Krščanska duhovna zrelost je v tem, da znotraj dogajanja v svojem notranjem svetu zaznamo smer, ki nas bodisi pelje bližje k Bogu bodisi nas od Boga oddaljuje. Kako vemo, da se Bogu približujemo? V nas se poveča zaupanje vanj (vera), naša življenjska drža je zaznamovana z upanjem in odprtostjo za dobro, smer našega čutenja in delovanja postaja in ostaja ljubezen. Če pa se od Boga oddaljujemo, se dogaja ravno nasprotno. Boga izgubljam o z vidika in ne čutimo posebnega zaupanja vanj, niti potrebe po njem, naša notranja naravnost je usmerjena k zagotavljanju tega, da dobimo to, kar smo si zastavili kot cilj, ki se mu morajo podrediti vsi in vse. Ljubezen torej ni mogoča, saj vidimo ljudi in naravo kot sredstva, ki nam pomagajo ali nas ovirajo na poti do izpolnitve zastavljenega cilja. V prvem primeru gre za mistično odprtost ali ranljivost, ki omogoča presenetljiv odnos tako z Bogom kot drugimi. V drugem primeru gre za egoistično držo zaprtosti, ki zahteva in priznava izključno odnose, ki jih lahko izkoristimo za doseg cilja. Slednje ustvarja po eni strani občutek moči, po drugi pa občutek odtujenosti, ki ga moramo zapolniti s stvarmi, ki nadomeščajo Boga (alkohol, droge, pretirana navezanost na delo, pornografija in tako dalje) in nam pomagajo premoščati bolečino izgube pristnih odnosov s svojimi najbližjimi.

Hughes v knjigi *Bog presenečenj* vabi bralca, tudi s pomočjo vaj, ki so v drugem delu vsakega poglavja, da se sooči s svojim notranjim svetom, se nauči postaviti svoj temelj na odnosu z Bogom, ki omogoča odprtost in presenetljivost odnosov z vsem in vsemi. Knjiga je lahko za nekoga, ki še ni navajen takšne notranje poti, zahtevna, čeprav ni napisana v zahtevnem jeziku.

Zagotovo pa bo vsakemu bralcu v izziv. Upam, da bo knjiga tudi slovenskim bralcem pomagala k bolj poglobljeni poti za Kristusom, v odnos z Bogom, ki preseneča.

Gerard W. Hughes je umrl leta 2014 v devetdesetem letu starosti. Njegova najglasnejša zapuščina je knjiga, ki jo držite v rokah. Nekoliko manj očitna, čeprav morda pomembnejša zapuščina je plemenitejša človeškost ter poglobljena in osvobodjena vera tistih, ki jih je kot jezuit v svojem dolgem življenju poslušal, spremljal in zanje molil.

Predgovor k tretji izdaji

Dragi bralec,

želim ti vse dobro in ti zagotavljam, da bom molil zate. Kaj to pomeni? To pomeni, da ti bodo branje in premišljevanje, molitev in izvajanje nekaterih vaj na koncu vsakega poglavja te knjige morda prinesli vedno večji smisel za občudovanje lepote in skrivnosti tvojega bivanja, vedno večji občutek hvaležnosti za dar življenja, vedno močnejši občutek miru, ki ga nič ne more uničiti, svobode, ki ti je nihče ne more odvzeti, vedno večjo sposobnost smejanja z Bogom, da bi lahko postal to, kar si je Bog zate zamislil še pred začetkom sveta, edinstvena podoba Boga, ki z njim deli svoje življenje.

Vse to ti lahko zaželim in molim, da boš to tudi prejel: tega ti ne morem dati ne jaz ne nihče drug, tudi ti sam sebi ne. Bog ti to nenehno velikodušno in brezplačno ponuja, ampak ne zaradi tvojih kreposti, dosežkov, izobrazbe, družbenega položaja, zdravja in lepote, tvoje vere, rase ali narodnostne pripadnosti. Vse to ti je ponujeno na spoštljiv način, nihče ti ničesar ne vsiljuje, kajti Bog je vedno spoštljiv. Ti moraš biti le odprt in pozoren ter se odzvati na šepet svojega srca. Ta knjiga ti ponuja nekaj načinov, kako biti odprt in pozoren ter kako se odzvati na Božje povabilo.

Če se ti moje besede zdijo pretirane, preberi izjavo Katarine Genovske, poročene ženske, mistikinje in svetnice: »Moj jaz je Bog in nobenega drugega jaza ne poznam razen svojega Boga samega.«

Sv. Avguštin je svojim vernikom, ko jih je pripravljaj na prejem evharistije, naročil: »Ko duhovnik reče: 'Kristusovo telo', mu odvrnite: 'Jaz sem'.«

Sv. Pavel pa je molil za Efežane: »[...] močno [se] utrdite v notranjem človeku. Naj Kristus po veri prebiva v vaših srcih

[...] Njemu pa, ki more po môči, katera deluje v nas, v vsem napraviti neznansko več od tega, kar prosimo ali mislimo, njemu slava [...]«

Naše krščansko življenje je romanje, na katerem se znebimo sebičnega »jaza«, ki ga obdajajo lastni strahovi, zaprtega v lastnem kraljestvu, ki izključuje vse in vsakogar, ki ga ne slavi in časti ter ne služi njemu in njemu podobnim. Namesto tega »jaza« prevzamem novi, Bogu podoben »jaz«, ki ljubi vse stvarstvo, ki se nenehno daruje Bogu, da bi lahko vsi živeli pomirjeni s seboj, z bližnjimi in Bogom, ki je Srce vsega stvarstva. Tu bom našel Boga in izgubil svoj »jaz« ter odkril življenje, ki je polno presenečenj.

Gerard W. Hughes DJ
Edinburg, december 2007

Predgovor k drugi izdaji

Odkar je *Bog presenečenj* novembra 1985 prvič izšel, me pogosto sprašujejo, kako sem se domislil naslova knjige. Na frazo »Bog presenečenj« sem prvič naletel pred leti v delih p. Karla Rahnerja, vendar se nisem takoj namenil pisati knjige s takšnim naslovom. Okoliščine, v katerih sem živel v obdobju, ko sem pisal knjigo, so me spomnile na Rahnerjevo frazo.

Decembra 1983 sem odšel iz jezuitskega duhovnega središča St. Beuno v severnem Walesu, kjer sem bival od leta 1976. Prosili so me, naj se za stalno naselim v Južnoafriški republiki kot narodni kaplan za katoliške študente na južnoafriških univerzah in sprejemem položaj tajnika za ekumenizem pri Škofovski konferenci Južnoafriške republike. Z delom naj bi začel junija 1984. V vmesnem času sem se lahko ukvarjal, s čimer koli sem hotel. Želel sem si hoditi v hribe, premišljevati, obujati spomine in morda pisati.

Slišal sem, da je na otoku Skye katoliška cerkev, ki nima stalnega duhovnika. Poleg cerkve je bila soba, v kateri je gostujoči duhovnik lahko prespal. V domišljiji sem si predstavljal to cerkev. Stala je na hribu s pogledom na morje in hribovje Cuillin. Soba je bila prostorna, s treh strani obdana s širokimi oken-skimi policami, na katerih so čepele najrazličnejše obmorske ptice. Ko sem predlagal, da bi štiri mesece bival in maševal v tej cerkvi, je župnik v Glenfinnanu, ki je moral enkrat mesečno prepotovati 240 kilometrov do otoka Skye, z veseljem sprejel mojo ponudbo.

Na otok Skye sem prispel nekega strupeno mrzlega sobotnega večera v marcu, saj so me na poti iz Fort Williama ovirali hudi snežni zameti. Cerkev je stala sredi naselja s socialnimi stanovanji. Soba je bila ozka, z dvema majhnima oknomoma visoko pod stropom, ki sta se odpirali navzven. Pogled je segal do

okoli šest metrov oddaljenega z mahom poraščenega obrežja, zaradi česar je bila soba vedno temačna. V njej je stala majhna, krhka in majava mizica, ki naj bi služila kot pisalna in jedilna površina.

V nedeljo popoldne sem zaslišal žvenketanje stekla v cerkvi in na tleh sredi ladje našel opeko. Naslednja je priletela nekaj dni kasneje, zatem pa je metalec z občudovanja vredno natančnostjo uspel vreči kamen skozi ozko okno moje sobe. Ekumenizem na neomajno prezbiterijanskem otoku Skye še ni kaj dosti napredoval, toda po pogovoru z ravnateljem krajevne šole se je metanje kamnov končalo.

Na moje prvo ponedeljkovo jutro so prispeli buldožer, mešalec betona in trije zidarji, ki so imeli svoje radijske sprejemnike nenehno nastavljene na drugi program, in začeli z zidavo nove stavbe, devet metrov oddaljene od mojega okna. Gradnja naj bi se zaključila le nekaj dni pred mojim odhodom z otoka konec junija.

Decembra 1983 sem zaprosil za delovno vizo v Južnoafriški republiki. Vsak dan sem odšel do poštnege urada v Portreeju, glavnem mestu otoka Skye, in pobral svojo pošto, ob tem pa ves čas upal na pismo z južnoafriškega veleposlaništva. Šele konec maja sem dobil kratek in odrezav odgovor, da je moja prošnja zavrnjena.

Ker je Bog navzoč v vsaki stvari, bi lahko rekel, da je bil naslov *Bog presenečenj* dan od samega Boga!

Začel sem tako, da sem si najprej poskusil zamisliti okvirno obliko predlagane knjige. Oblika se mi je izmikala. Poskusil sem z nekaj začetnimi stavki uvoda, vendar mi ni uspelo sestaviti nič razumljivega. Buldožer in zidarji z radijskimi sprejemniki mi niso bili ravno v pomoč, razen tega da sem ob njih pomislil na dva možna naslova: »Kako najti Boga v kaosu« ali »Odgovor je v bolečini«. Ves razočaran in nezadovoljen sem na posled opustil poskuse natančnega načrta knjige in se prisilil,